

NATUURTOETS LANGE WEMEN HENGEL
VERVOLGONDERZOEK

GEMEENTE HENGEL

November 2009

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding en doel	3
1.2	Werkwijze	3
1.3	Leeswijzer	4
2	Wettelijk kader Flora- en faunawet	5
3	Aanwezige natuurwaarden	7
3.1	Inleiding	7
3.2	Vleermuizen	7
3.3	Gierzwaluwen	8
4	Conclusie	9
4.1	Vleermuizen	9
4.2	Gierzwaluwen	9
4.3	Vervolgstappen	9
5	Bronnen	10

HOOFDSTU

1 Inleiding

1.1

AANLEIDING EN DOEL

De gemeente Hengelo heeft het voornemen om bij de Lange Wemen te Hengelo (Provincie Overijssel) een locatie te creëren waar wonen, winkelen en werken centraal staan en waarmee een nieuwe impuls gegeven wordt aan het centrum van Hengelo. Daartoe worden 325 woningen gebouwd en wordt ongeveer 30.000 m² kantoor- en bedrijventerrein ontwikkeld. ARCADIS heeft ten behoeve van deze ontwikkeling in 2008 een quick scan Flora- en faunawet uitgevoerd. Uit deze quick scan bleek dat nader onderzoek noodzakelijk was naar het mogelijke voorkomen van gierzwaluw en vleermuizen. In onderliggende rapportage zijn de uitkomsten van de inventarisaties naar deze beschermde soort (groep) en beschreven.

Afbeelding 1.1

Planlocatie globaal (blauw omcirkeld)

Bron: Google Earth

1.2

WERKWIJZE

Vleermuizen

In de periode 1 september – 1 oktober 2008 en 15 mei – 15 juli 2009 is het onderzoeksgebied tijdens beide perioden twee maal op vleermuizen geïnventariseerd. Het veldonderzoek is uitgevoerd door Regelink Ecologisch Onderzoek. Tijdens de veldbezoeken is geïnventariseerd op basis van geluid en zicht. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) is de echolocatie, die

vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een extern opname apparatuur (type: Ronald Edirol R09H). Door middel van het computerprogramma Batsound is een nadere analyse uitgevoerd. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geverifieerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie) vastgesteld.

De inventarisatie is uitgevoerd volgens het protocol dat is opgesteld door de Gegevensautoriteit Natuur.

Gierzwaluwen

Op 5 juni 2009 is vanaf een uur voor zonsondergang tot een uur na zonsondergang en op 21 juni 2009 tot een uur na zonsopkomst het onderzoeksgebied op gierzwaluwen geïnventariseerd, zowel visueel als met geluid. Gedurende deze periode is het onderzoeksgebied meerdere malen doorkruist. Gezien de beperkte omvang van het onderzoeksgebied is deze methode afdoende voor het vaststellen / uitsluiten van verblijfplaatsen.

1.3

LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van de bepalingen van de Flora- en faunawet. In hoofdstuk 3 zijn de resultaten van het onderzoek opgenomen. In hoofdstuk 4 is de toetsing aan de Flora- en faunawet uitgevoerd. Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de conclusies en te nemen vervolgstappen. In hoofdstuk 6 is de gebruikte literatuur opgenomen.

HOOFDSTU

2

Wettelijk kader Flora-
en faunawet

Sinds 1 april 2002 regelt de Flora- en faunawet de bescherming van in het wild voorkomende inheemse planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld mogen worden (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren (zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om hun directe leefomgeving, waaronder nesten en hollen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen.

Algemene verbodsbepalingen

- Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11. Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Vrijstellingen en ontheffingen

Bij ruimtelijke plannen met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen, of de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling of is het mogelijk van de minister van LNV ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen vier groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen sluiten aan bij de indeling in tabellen van de AMvB Flora- en faunawet.

Sinds 23 februari 2005 is het nieuwe Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten in werking getreden. Hierin worden de beschermde soorten in de volgende vier beschermingscategorieën onderverdeeld.

Algemene soorten (tabel 1)

Voor een aantal algemeen voorkomende beschermde planten en dieren geldt een algemene vrijstelling van de in artikel 8 t/m 12 genoemde verboden handelingen bij ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. De algemene zorgplicht (artikel 2) geldt wel. Het komt er kortweg op neer dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren (dus ook onbeschermde) en hun leefomgeving.

Beschermde soorten volgens 'lichte toets' (tabel 2)

Voor deze categorie soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een door het ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. In de overige gevallen is een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet vereist wanneer verbodsbepalingen worden overtreden. Aanvragen worden door het ministerie van LNV getoetst aan een aantal voorwaarden. De ingreep mag geen effect hebben op de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort en verboden handelingen dienen in beginsel zoveel mogelijk voorkomen te worden. Het kan nodig zijn om mitigerende (verzachtende) en compenserende maatregelen te nemen om aan deze voorwaarden te voldoen.

Zwaar beschermde soorten (tabel 3)

Het zwaarste beschermingsregime geldt voor soorten genoemd in Bijlage IV van de Habitatrictlijn en voor de door het ministerie van LNV per Algemene Maatregel van Bestuur (bijlage 1 AMvB artikel 75) aangewezen soorten. Hiervoor kan alleen ontheffing worden verleend onder de volgende voorwaarden:

- De werkzaamheden mogen het voortbestaan van de soort niet in gevaar brengen, én
- Er is geen alternatief voor de activiteit, én
- De activiteit past binnen één van de in de wet genoemde belangen, én
- De werkzaamheden worden zodanig uitgevoerd dat er sprake is van 'zorgvuldig handelen'.

Vogels

Alle vogelsoorten vallen onder het zwaarste beschermingsregime. Voor verboden handelingen ten aanzien van vogels geldt vrijwel hetzelfde beschermingsniveau dat ook voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrictlijn en de soorten uit tabel 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten geldt. Echter: indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden, zal over het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. Het doen opvliegen van vogels buiten de broedperiode wordt in het algemeen niet opgevat als 'opzettelijke verstoring' in de zin van de verbodsbepaling in artikel 10. Vaste broed- en verblijfplaatsen van verschillende soorten als de buizerd, gierzwaluw en huismus zijn daarentegen wel jaarrond beschermd. Deze lijst is gepubliceerd op de website van het ministerie van LNV.

HOOFDSTU

3

Aanwezige natuurwaarden

3.1

INLEIDING

Ten behoeve van de inventarisatie van vleermuizen en gierzwauwen, zijn meerdere veldbezoeken aan het plangebied aan de Lange Wemen gebracht.

In onderstaande tabel is weergegeven op welke data de veldbezoeken zijn uitgevoerd en onder welke omstandigheden.

Tabel 3.1
Overzicht data veldbezoeken

Datum	Tijdstip	Temperatuur	Bewolking	Neerslag
11 september 2008	Avond	15	Licht bewolkt	Geen
26 september 2008	Avond	10	Helder	Geen
5 juni 2009	Ochtend	9	Licht bewolkt	Geen
21 juni 2009	Avond	16	Losse wolken	Geen

3.2

VLEERMUIZEN

Tijdens onderhavig onderzoek zijn drie vleermuissoorten waargenomen, namelijk:

- gewone dwergvleermuis;
- ruige dwergvleermuis;
- rosse vleermuis.

Voor alle vleermuissoorten geldt dat deze in zeer lage aantallen binnen het onderzoeksgebied zijn waargenomen.

Gewone dwergvleermuis

In september 2008 zijn redelijk hoge aantallen (>20) gewone dwergvleermuis waargenomen. Daarbij is één roepend individu waargenomen. Omdat de roepfrequentie laag was, wordt geconcludeerd dat binnen het onderzoeksgebied géén paarverblijfplaats aanwezig is. In de zomer zijn wel enkele roepende individuen waargenomen, dit betroffen geen werfroepejes maar sociale interactie. In juni zijn lage aantallen (< 3) waargenomen. Geconcludeerd wordt dat geen vaste rust- en/of verblijfplaats, vliegroute of essentieel foerageergebied van de gewone dwergvleermuis aanwezig is.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is slechts éénmaal, op 26 september 2008, foeragerend waargenomen. Geconcludeerd wordt dat geen vaste rust- en/of verblijfplaats, vliegroute of essentieel foerageergebied van de ruige vleermuis aanwezig is.

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis is slechts éénmaal, op 21 juni 2009, foeragerend waargenomen. Geconcludeerd wordt dat geen vaste rust- en/of verblijfplaats, vliegroute of essentieel foerageergebied van de rosse vleermuis aanwezig is.

3.3GIERZWALUWEN

Tijdens de bezoeken zijn enkel foeragerende gierzwaluwen waargenomen. Invliegende of roepende gierzwaluwen zijn niet waargenomen. De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van gierzwaluwen kan daarom uitgesloten worden.

HOOFDSTU

4 Conclusie

4.1

VLEERMUIZEN

- Er zijn drie soorten vleermuizen waargenomen, namelijk de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis.
- Er zijn geen vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Ook zijn er geen vliegroutes of foerageergebieden aangetroffen die onderdeel uitmaken van de essentiële leefomgeving voor lokale populaties van vleermuizen.
- Gezien het vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur kan gesteld worden dat het onderzoeksgebied afdoende is geïnventariseerd.

4.2

GIERZWALUWEN

Er zijn geen vaste verblijfplaatsen van gierzwaluwen waargenomen.

4.3

VERVOLGSTAPPEN

Ten behoeve van de uitvoering van de ontwikkelingen bij de Lange Wemen is het niet noodzakelijk een ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen of de gierzwaluw aan te vragen. Er zijn geen strikt beschermde soorten in het gebied aanwezig (zie ARCADIS, 2008). Wel moet worden voldaan aan de zorgplicht, zoals genoemd in de quick scan ecologie, welke is opgesteld door ARCADIS in 2008.

HOOFDSTU

5 Bronnen

ARCADIS, 2008. Quick scan ecologie Lange Wemen Hengelo.

Gegevensautoriteit Natuur, VZZ en NGB, 2009. Vleermuisprotocol

Regelink ecologisch onderzoek, 2009. Notitie vleermuizen- en gierzwaluwenonderzoek Lange Wemen Hengelo.